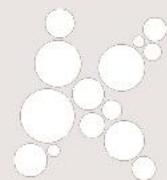
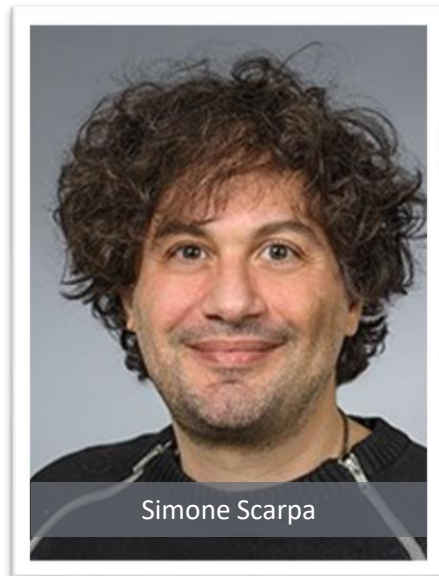

växa
ELLER
krympa

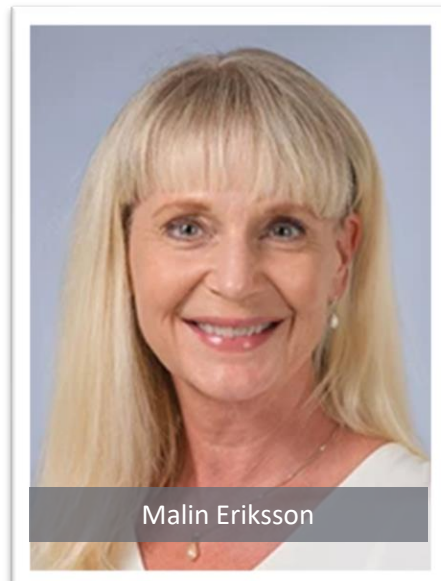

Inkluderande social samhällsplanering - Samverkan för kunskapsbaserad och hållbar samhällsutveckling

Norrbottnens Kommuner och Umeå universitet

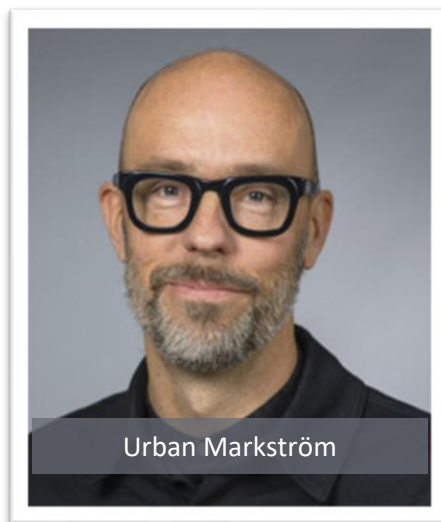
Simone Scarpa

Malin Eriksson

Eva Wikström

Urban Markström

Hur städer och samhällen kan göras socialt hållbara

Minska segregation på bostadsmarknaden.

Bostadsområden som upplevs som trygga och säkra.

Stärka marginaliserade och utsatta grupper ställning.

Inkluderande social samhällsplanering

Vi erbjuder Breddad och systematisk dialog med politiker och tjänstepersoner i kommunerna som är involverade i samhällsplanering och forskare/akademin.

Exempelvis workshops, case-baserade workshops.

Genomförs under 2023-2024

Vi eftersträvar

- *att* använda kommunikationskanaler som till stor del är tids- och rumsberoende som poddar, filmer, workshops, samt
- *att* nyttja befintliga strukturer och forum (nätverk, konferenser m.m).

Välkommen att kontakta oss!

Magnus Bergmark, projektledare Umeå universitet
magnus.bergmark@umu.se

Catarina Lundqvist, Norrbottens Kommuner
catarina.lundqvist@kfbd.se

Benitha Eliasson, Norrbottens Kommuner
benitha.eliasson@kfbd.se

Johan Hörnemalm, Norrbottens Kommuner
johan.hornemalm@kfbd.se

Samt kommunikatörerna Ellinor Gustafsson och Sofia Strömgren, Umeå universitet

Plattform: <https://www.umu.se/forskning/grupper/inkluderande-social-samhallsplanering/>

Tillväxt och samtidig omsorg om de mest utsatta - en omöjlig ekvation?

-Boende och livsmiljö för personer med psykisk funktionsnedsättning

Urban Markström

Ebba Högström

Lina Berglund-Snodgrass

Maria Fjellfeldt

Frågor:

- *Hur upplever personer med psykisk funktionsnedsättning sin boende-och livsmiljö?*
- *Vad kännetecknar kommunernas boendeinsatser till personer med psykiskt funktionsnedsättning och vilka utvecklingstendenser kan identifieras?*
- *Vad kännetecknar relationen mellan socialtjänsten och den bredare samhällsplaneringen och vilka spänningar och utmaningar kan identifieras?*
- *Vilka strategier kan användas för att integrera samhällsplanering och stöd- och omsorgsinsatser?*

Fokusområden

- Individerna
- Stödinsatserna
- Samhällsplaneringen

Upplevelser av boende- och livsmiljön

Photovoice: Autentiska bilder och berättelser

Insamling av bilder och berättelser

- Tolv personer (23-66 år) med egen erfarenhet av psykisk funktionsnedsättning fotograferade under några veckors tid 2021/2022 sin livsmiljö och sitt boende i tre svenska städer.
- Personerna delade sig av sina bilder och berättelser i små grupper där två forskare deltog.

Teman personerna fotograferat

- En favoritplats
- En plats där du känner dig hemma
- En plats du undviker
- En plats där du känner dig utanför

Tema bostaden

Balkongen

Den första bilden är min balkong. Där tycker jag om att vara på sommaren, och njuta med min familj. Min dotter och mina vänner.

(Angela)

Här kommer bilder från plats där jag är mycket förtjust i. Det dels min vardagsrum och dels är från min balkong. Dock det är mer eller mindre samma utsikt. Jag får ro via denna utsikten. Min lägenhet har väldigt hög hyra. Denna utsikten är värt varenda krona.

(John)

Uteplatsen

- Ja jag bor ju längst ned, på markplan. Då är det här min lilla uteplats...som...kan vara betydelsefull. Jag får in mycket sol där, så det känns bra. Sen har jag lite planteringar med jordgubbar då, och lite smått så där.

- Det ser också ut som du...har du suttit den här dagen ute och fikat, när du tog bilden.

- För att få lite känsla i bilden så har jag ställt ut det där. (skrattar)

- Du arrangerade lite?

- Ja, för det har varit lite kallt fortfarande att sitta ute. Jag vet inte...nästan lite **utanförskap** kan man känna det som, i den här bilden. **Även...trots att jag kan sitta där, när det är fina dagar och så. För att det kan lätt bli ensamt där. Jag skulle gärna ha nån som sitter i andra stolen, mitt emot också.**

(Lennart)

Internet

- En plats där jag känner mig hemma, vid min dator. Det är min favoritplats och en plats där jag känner mig hemma. Jag känner mig mer hemma på nätet för flera av mina bästa vänner bor i USA och Kanada och via datorn har jag mest kontakt.

(Robin)

Tema staden

Samhället

- Vad gäller gränden och att känna sig utanför var det nog så enkelt som att jag såg den varma solupplysta staden i fjärran. Det kändes skuggigt och kallt där jag stod, medan Skeppsbron, Gamla Stan och området vid Grand hotell kändes välkomnande och levande. (Jesper)

- Men hur är det utanförskapet, hur skulle du beskriva det?

- **Jag tänker speciellt på fattigdomen att jag ser människor kunna gå ut och äta tillsammans, nånting jag kan göra väldigt sällan.** Att jag inte kan gå och handla kläder så jätteofta liksom, allting. Man känner sig inte riktigt som en del av....samhället. Och att min psykiska hälsa är stigmatiserad och så många andra också. Så det är ett stort komplex av allting. Och så har jag känt i hela mitt liv. (Martin)

Parken

- Det är parken, stadsparken. Ja här brukar jag gå promenader, jag har en kompis som också är medlem här på huset, brukar vi ofta gå promenader där. Äta glass. Just här är taget när vi äter glass.

Jag känner ändå, för det mesta, en trygghet i...i...parken. Även om det kan ibland vara att jag känner mig utanför om jag går själv och jag ser en massa ungdomar och ha parkhäng eller så där. Kan jag också känna att det är lite dubbelt så. Men för det mesta är jag ju med andra människor när jag är här eller...eller så är det, känns det bara som...att ha naturen...jag bor ju väldigt nära här också. Så det är som en förlängning av nån slags trädgård.

- Och...och känna sig utanför?

- Det var parken. Det var lite i parken i så fall, vissa tillfällen. (Sofie)

28/04/2022 05:41:08

Mörk väg från bussen

- Den här bilden den har jag tagit bara för att det är ett ställe som jag känner mig väldigt otrygg på... **Ofta så är lamporna...ner...släckta så det är helt mörkt där så jag känner att jag har ingen kontroll.** Nu lyser ju snön upp så det kanske inte ser ut som nåt hotande men jag tänker alltid att jag kanske blir antastad när jag kommer ifrån bussen och går ner här mot...delen av bilden som ligger närmast oss.

(Vera)

Tema institutioner

Socialkontoret

- **En plats jag helst undviker...Soc. Socialkontoret där jag går. Varje månad och blir ihjälstressad när jag ska söka bistånd.** Jag måste gå en gång i månaden, men jag...jag hade helst undvik det. (Martin)
- Jag är rädd för mitt liv varenda gång jag behöver gå dig. En vecka i förskott också. Nu när jag har aktivitetsersättning så har jag inte behövt att gå...Jag ser inte fram att gå tillbaka till det där nej. (Kalle)
- Jag har haft ekonomiskt bistånd i 17 år. Minus ett år när jag bodde men en partner som blev försörjningskyldig. Och det har tårt extremt mycket. Men jag håller på att söka sjukersättning nu istället, så jag hoppas verkligen att det går igenom. (Martin)

08/11/2021 06:24:38

Tema gemenskap

Biblioteket

- Jag brukar träffa lite äldre gubbar som kommer dit och läser tidningen varje dag.

-Ni är ett gäng då?

- **Ja, man kanske pratar några ord i alla fall. Alltså bara några ord kan ha stor betydelse för många.**

- Att man fortsätter att det blir vardag...att man kommer regelbundet?

- Ja, fast jag kommer väldigt olika tider, så att. Det gör dom också. Det är inte alltid man ses. Men man känner igen några liksom.

(Lennart)

Socialtjänstens boendeinsatser

STAX-SA (McPherson et al., 2018)

Taxonomi för att klassificera boendeinsatser och möjliggöra jämförelser av boendemodeller

Domän	Typ 1	Typ 2	Typ 3	Typ 4
1. Personalens placering	På plats	På plats	På plats	Utanför boendet
2. Servicenivå	Hög	Hög	Måttlig	Låg/måttlig
3. Gå-vidareinriktning	Begränsad	Stark	Stark	Begränsad
4. Fysisk utformning	Kollektiv	Kollektiv	Kollektiv	Individuell
	<i>Vanligtvis gruppbostad Brukare med omfattande, permanenta behov</i>	<i>Vanligtvis gruppbostad, serviceboenden Strävan att flytta vidare</i>	<i>Gruppbostad, lägre servicenivå Strävan att flytta vidare</i>	<i>Boendestöd</i>

Böjningsmönstret för insatser i Sverige

- Bostad med särskild service, gruppboestad typ 1
- Uppsökande boendestöd, typ 4

Över hälften av de 122 verksamheterna passade dock inte in i taxonomin

- Tre kategorier:

1. Boendeverksamheter med stark "gå-vidare-inriktning"
2. Hybrider mellan två typer. "Semi-kollektiva" boendeverksamheter, t.ex. trapphusboenden
3. "Sub-typer", ff gruppboendestäder som utvidgat sin verksamhet till att även erbjuda uppsökande insatser.

Slutsats: Fältet är i rörelse. Nya målgrupper. Strävan mot ökad självständighet. Ökad flexibilitet och individanpassning.

Stads- och samhällsplanering

Lokalisering av bostäder med särskild service

1. Återbruk
2. Att lägga till
3. Nybyggnation

Lokalisering av gruppboendestäder -Inuti men ytterst

Ett mönster framträdde där boenden placerades integrerat i bostadsområden, men i ytterkanten, på en plats där idéer om social inkludering inom socialtjänsten, och tankar om integritet inom samhällsbyggnadsförvaltningarna kunde förenas

”Jag jobbar ju verkligen för att alla människor oavsett funktionsnedsättning eller ålder ska finnas tillsammans, det tycker jag är en självklarhet!” strateg, socialtjänsten, storstadsnära kommun

”De (boendena) går ibland inte att spränga in i ett vanligt bostadsbestånd utan behöver ligga lite mer avskides för att hyresgäster är lite knepiga och man vill ge dem ett utrymme, men också minska friktionen med andra personer i omgivningen.” enhetschef, fastighetsförvaltning, storstadsnära kommun

Interaktion stadsplanering - socialtjänst

- Samordnarfunktion samhällsbyggnadskontor – socialtjänst
- Bostadskonsultenter som följer boendeprojekt från ax till limpa
- "Gruppbostadsgruppen" – där "beställningar" läggs och förhandlingar sker

- Oftast begränsat med arenor för möten
- Bostadsförsörjningsplanerna

Socialtjänstens roller i samhällsplanering

Problemlösare	Kunskapsförmedlare	Advokat
Pragmatism, lösa vardagsproblem.	Byråkrati, t.ex. bidra med sin specialistkunskap.	Aktivism, företräda målgruppens intressen.

Hur kommunicera och diskutera forskningens resultat?

Stadsvandring för att illustrera resultat

- Fem stopp på olika platser i Umeå, två timmar (inkl lokalbuss)
- 16 deltagare
  - Forskargruppen
  - Socialtjänsten, Umeå kommun
  - Planering (Fastighet, MEX) Umeå kommun
  - NSPH och Hjärnkoll
  - Boverket
  - SKR

Workshop inspirerad av framtidsverkstad

Reflektera över goda boende- och livsmiljöer för människor med psykisk funktionsnedsättning/utsatta grupper, och din organisations möjligheter för att påverka detta

- Utopia, pass 1
- Realia, pass 2
- Futura, pass 3

UTOPIA

Universell utformning

- inte betona skillnad av
- inte kräva att jag känner in behov
- tillgänglig information
- öppna för alla - "öppen för alla"
- "öppna för alla"

Flexibel inredning

- att vara själv
- inte betona skillnad av
- inte kräva att jag känner in behov
- tillgänglig information
- öppna för alla - "öppen för alla"
- "öppna för alla"

Närhet till
service, aktiviteter
stadstatist centrum

inriktning av
boendeprogram
information om alternativ
centrala/lokala
kvalitetstyper typ av utbud av
alternativ till (gemensamma) aktiviteter

NÄRHET TILL
AKTIVITETER
SERVICE

Trygghet för
boende, anhöriga,
personal

TRÄFFPUNKT NÄRA

- ex ötra tillsammans utom att det är dyrt

TIDLIG
SKYLTNING
BELYSNING

ANPASSAD
LJUSBILD

- ÖVERHÖRNIN
- BULLER

BRA KOLLEKTIVTRAFIK

- avstånd till hållplats
- trygga vägar till HPL

ANDRA ALTERNATIV

ex. Bilpool

BOENDET - Låga huror

- välutrustade
- diskmaskin
- tvättmaskin
- balkong
- ljus och fräsch

→ gemensamma ytor

- trygga enskilda miljöer intill andra

REALIA - NULÅGET

Stort utbud av
alternativ till
konventionella
boendeprogram

Stort utbud av
alternativ till
konventionella
boendeprogram

Personlig

- långsiktig
- trygga för att
- låga investering
- låga kostnader

Regering

- lösnings
- kommando
- för
- skilja

Svårt att ställa krav på boendet/priser annat än när kommunen är ägare/huvudman.

Politisk prioritering - inte säkert att det håller över tid

Förhållningar av
privata aktörer
Systematiskt arbete
med att för fram nya
alternativ, samverkans

Stärker att ta fram
underlag och program
→ behov för att skapa förutsättningar
konventionell planering

Stort utbud av
alternativ till
konventionella
boendeprogram

Problem av boendeprogram
för individens behov

LÅNGA PROCESSER

SÄRSJÄLLIGHET
KUNSKAP

Hur lösa ekvationen omsorg-tillväxt?

- Tillgång till medborgarnas/brukarnas erfarenheter – fokus på sociala infrastrukturer
- Fasta forum för interaktion mellan planering och socialtjänst
- Punktinsatser för fördjupning och utvärdering

Publikationer

[Contemporary accommodation services for people with psychiatric disabilities: the simple taxonomy for supported accommodation \(STAX-SA\) applied and discussed in a Swedish context](#)

Scandinavian Journal of Disability Research, Stockholm University Press 2023, Vol. 25, (1) : 92-105

Lilliehorn, Sara; Fjellfeldt, Maria; Högström, Ebba; et al.

[A healthy city for all? Social services' roles in collaborative urban development](#)

Urban Planning, Cogitatio 2022, Vol. 7, (4) : 113-123

Berglund-Snodgrass, Lina; Fjellfeldt, Maria; Högström, Ebba; et al.

[Organizing cross-sectoral housing provision planning: settings, problems and knowledge](#)

European Planning Studies, Routledge 2021, Vol. 29, (5) : 862-882

Berglund-Snodgrass, Lina; Högström, Ebba; Fjellfeldt, Maria; et al.

[Fringe or Not Fringe?: Strategies for Localizing Supported Accommodation in a Post-Deinstitutional Era](#)

Social Inclusion, Cogitatio Press 2021, Vol. 9, (3) : 201-213

Fjellfeldt, Maria; Högström, Ebba; Berglund-Snodgrass, Lina; et al.

[Boende och livsmiljö för personer med psykisk ohälsa: en forskningsrapport om stödinsatser, samarbete över förvaltningsgränser och bostadsförsörjning](#)

Blekinge Institute of Technology Research report, 2021:03

Högström, Ebba; Markström, Urban; Berglund Snodgrass, Lina; et al.

urban.markstrom@umu.se